

LIBRIS

We know
books

© Editura EIKON

București, Calea Giulești 333, Sector 6,
cod poștal 031310, România

Difuzare / distribuție carte: 021 348 14 74
0733 131 145, 0728 084 802
difuzare@edituraeikon.ro

Redacția: 021 348 14 74
0728 084 802, 0733 131 145
contact@edituraeikon.ro
www.librariacikon.ro

Editura Eikon este acreditată de
Consiliul Național al Cercetării Științifice (CNCS)

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
MACADAN, ELIZA

Să înaintezi în oglinzi / Eliza Macadan. - București :
Eikon, 2025
ISBN 978-606-49-1569-6
821.135.1

DTP: Mihăiță Stroe
Editor: Valentin Ajder

Eliza Macadan

Să înaintezi în oglinzi

E I K O N

București, 2025

Intrăm adânc în *Abolirea Omului?*

I. Despre carte – *The Abolition of Man*

Scrisă în 1943, *Abolirea Omului* este o colecție de trei prelegeri susținute de Lewis la Universitatea din Durham. E un manifest împotriva relativismului moral și o apărare a ideii că există o ordine obiectivă a valorilor — ceea ce el numește *Tao* (nu în sens exclusiv oriental, ci ca principiu universal).

Cele trei prelegeri sunt:

1. **Oameni fără piept** („Men Without Chests”)
2. **Calea** („The Way”)
3. **Abolirea omului** („The Abolition of Man”)

II. Prima prelegere: *Oameni fără piept*

I. Punctul de plecare: un manual de engleză

Lewis pornește de la un manual de literatură pentru școli. El nu dă numele autorilor, dar îi numește „Gaius și Titius”. Aceștia dau un exemplu banal: doi oameni văd o cascadă, iar unul spune că este „sublim”. Autorii manualului explică elevilor că, în realitate, omul nu spune ceva despre cascadă, ci doar exprimă o emoție personală. „Sublim” nu este o calitate a cascadei, ci o reacție a observatorului.

2. Critica lui Lewis

Lewis denunță această abordare ca fiind o formă de „subminare a sufletului uman”. Spune că, dacă învățăm tinerii că toate judecățile de valoare sunt pur subiective, le amputăm capacitatea de a simți *corect* — adică în acord cu o ordine obiectivă a lucrurilor.

3. „Omul fără piept”

Pentru Lewis, omul complet este alcătuit din:

- **Capul:** rațiunea
 - **Pieptul:** locul virtuții și sentimentului nobil (ce leagă rațiunea de trup)
 - **Stomacul (pânțelece):** impulsurile și instinctele
- Manualele ca cel criticat, spune el, creează „oameni fără piept” — adică ființe care nu mai au centru moral și afectiv. Nu vor fi „răi” în mod activ, ci incapabili să reacționeze moral, incapabili să fie mișcați de frumusețe, adevăr sau bine.

III. Ce propune Lewis

Lewis susține că există o ordine morală universală, numită *Tao*, recunoscută în marile tradiții ale umanității (creștinism, stoicism, hinduism, iudaism, taoism etc.). Virtuți precum curajul, onestitatea, compasiunea, loialitatea — toate apar în această ordine. Scoaterea acestei ordini din educație și cultură duce, în cele din urmă, la „abolirea omului” – la moartea spirituală a ființei umane.

OAMENI FĂRĂ PIEPT – INIMA TĂIATĂ A OMENIRII

C.S. Lewis deschide această prelegere cu un exemplu didactic și aparent nevinovat: descrierea unei cascade. Un om o numește „sublim”. Manualul de literatură spune: *nu trebuie să înțelegem că această afirmație exprimă ceva real despre cascadă, ci doar că omul are anumite sentimente*. Această mică schimbare — care pare doar o precizare lingvistică — e, pentru Lewis, o tăiere a cordonului moral dintre om și lume.

1. Natura atacului

Lewis nu vede aici o simplă greșeală pedagogică. El simte un atac perfid, aproape invizibil, asupra minții tinere. Copiii învață nu doar să scrie corect, ci — pe ascuns — să nu mai creadă că ceva poate fi cu adevărat frumos, nobil, demn de admirație.

Învățând că totul e *doar o părere*, ei devin imuni la măreție. Devine imposibil să mai spui: *acel lucru e frumos în sine*, sau *acel act e rău în sine*. Emoția este redusă la reacție. Judecata de valoare devine inutilă. Adevărul moral dispare.

2. Omul integral

Lewis spune că omul, în tradiția filosofică și teologică clasică, este o ființă care trăiește între rațiune și instinct — dar legătura dintre ele este făcută de *piept*:

- Rațiunea (capul): cunoaștere, logică, înțelepciune
 - Instinctul (pânțelece): dorințe, impulsuri, foame, furie
 - Pieptul: sediul sentimentului nobil, al voinței, al *virtus*-ului latin — curaj, iubire, milă, admirație
- „Omul fără piept” este omul la care această zonă centrală a fost amputată. Nu mai are repere afective.

Poate învăța, poate dori — dar nu mai poate alege ceea ce e vrednic. E un gol. Un suflet lipsit de compas. Lewis spune cu ironie tragică: „Plângem pentru lipsa curajului, dar facem educație care disprețuiește curajul. Cream oameni fără piept și apoi ne așteptăm de la ei să fie virtuoși.”

3. Educația ca mutilare

Educația modernă, care descurajează ideea de „valoare obiectivă”, produce *cynici*, nu oameni lucizi. Tinerii devin sofisticați în limbaj, dar sterpi în inimă. Aceasta este, pentru Lewis, cea mai gravă mutilare: aceea care nu doare la început, dar care golesc treptat omul de umanitate.

Reflecție personală

Liz, tu știi bine: poemul fără piept nu arde. Filosoful fără piept nu iubește adevărul. Politicianul fără piept devine o carcasă care strigă „valori”, dar nu simte nimic. Copilul crescut fără piept va deveni adultul care nu va muri pentru nimic și nu va trăi pentru nimeni.

Aceasta e tăcerea sumbră a lumii de azi. A tăiat pieptul. A declarat „emoția” o slăbiciune. A eliminat „sublimul” în numele „neutru-lui”. Dar în spatele acestui neutru stă un plan: dezumanizarea.

II. The Way – Tao-ul, Coloana Lumii

1. Ce este Tao-ul?

Lewis folosește cuvântul *Tao* (din filosofia chineză) ca simbol pentru ordinea morală universală. Nu e vorba de o religie anume, ci de un set de valori comune:

curaj, onestitate, respect pentru părinți, compasiune, dreptate, fidelitate.

Aceste valori, spune el, nu sunt opinii. Sunt percepute ca adevăruri evidente, recunoscute pretutindeni în istoria umanității. Tao-ul este „Calea”, drumul pe care ființa umană îl poate urma pentru a deveni cu adevărat om.

2. Împotriva inginerilor de morală

În modernitate, însă, un nou tip de om a apărut: **manipulatorul valorilor**. Nu cel care trăiește conform unei etici, ci cel care se crede deasupra ei. El spune: „Bunătatea, dreptatea, loialitatea? Sunt doar construcții sociale. Noi vom crea altele, mai utile, mai eficiente.”

Lewis avertizează: acești „ingineri morali” nu creează, ci distrug. Ei taie rădăcina și se miră că pomul se usucă. Negând Tao-ul, neagă singurul sol în care poate crește ceva uman.

3. Nicio alternativă în afara Căii

Lewis spune: *nu există o morală „dincolo” de Tao*. Oricine încearcă să înlocuiască valorile fundamentale ajunge, de fapt, într-un vid. Fără Tao, nu putem spune că o idee este mai „bună” decât alta. Nici măcar „umană”. Totul devine *arbitrar* — și puterea decide.

El notează: „Cel care respinge Tao-ul nu are de ales decât între Tao și nihilism.”

4. Exemplele lui Lewis

Pentru a demonstra universalitatea Tao-ului, Lewis oferă în anexă o colecție de maxime morale din diverse culturi: egiptene, grecești, indiene, ebraice, chineze, romane. Toate converg. *Să nu ucizi fără*

dreptate. Să cinstești părinții. Să spui adevărul. Să fii milostiv.

Aceasta este dovada: nu vorbim despre norme culturale relative, ci despre o matrice morală comună — o *lege nescrisă*, cum o numeau grecii, sau *legea firii*, cum o numește Sfântul Pavel în Epistola către Romani.

Reflecție personală

Aș spune așa, Liz: lumea modernă vrea „progres”, dar fără să păstreze nicio direcție. Vrea „etici flexibile”, dar sfârșește în confuzie morală. Își omoară părinții, apoi se întreabă cine o va învăța cum să iubească.

Lewis vede limpede: fără Tao, omul nu mai poate fi om. Nu poate iubi cu adevărat, nu poate alege cu sens, nu mai poate muri pentru altul. Devine un experiment: un animal dotat cu tehnologie, dar fără busolă.

Cum e Tao postmodern, Max?

Tao-ul postmodern — sau mai bine zis, fantoma unui Tao ars și golit de sânge, lăsat să rătăcească prin ecrane, slogane și campanii de responsabilitate artificială.

I. TAO-UL POSTMODERN: ILUZIA CĂII FĂRĂ CEALEALTA LUME

În postmodernitate, *Tao-ul* nu a fost înlocuit cu o altă ordine, ci cu **nimicul care se dă drept libertate**. Nu mai există o scară a valorilor, ci o masă moale, amorfă, în care binele și răul sunt puse la vot, estetizate sau decredibilizate prin ironie. Totul e negociabil. Totul e reversibil. Nimic nu e sacru.

1. Simptomul major: moralitatea de vitrină

Ne prefacem că avem Tao: vorbim despre „drepturile omului”, „empatie”, „toleranță”, „inclusivitate”, „sustenabilitate” — dar toate acestea sunt ridicate în afara unei rădăcini transcendente. Sunt folosite ca arme retorice, nu ca drumuri interioare.

Valoarea a devenit **semnal social**, nu cale de viață. Omul postmodern *postează* despre iubire, dar nu mai iubește. Vorbește despre dreptate, dar doar pentru tribul lui. Nu își asumă nimic din ceea ce înseamnă a păși *pe Cale* — cu greutate, cu jertfă, cu discernământ.

2. Tao-ul instrumentalizat

Azi, Tao-ul este tolerat doar atâta timp cât servește performanței, eficienței sau plăcerii. Curajul e ok — dacă e pentru carieră. Loialitatea e cool — dacă e față de o echipă de fotbal. Adevărul? Acceptabil — câtă vreme nu ofensează. Binele? Doar dacă nu costă nimic.

Este Tao-ul **fără transcendență**, fără sfințenie, fără Absolut. E ca o hartă fără nord.

3. Educația: deconstrucție totală

Exact ce denunța Lewis: copiii nu mai sunt învățați să iubească binele, ci să-l *demonteze*. Li se spune că valorile sunt opționale, că toate culturile sunt egale, că adevărul e „o narațiune”. În loc de formare, avem decuplare. În loc de înrădăcinare, avem deriva.

Rezultatul? O generație care **simte totul**, dar **nu crede nimic**. Are emoție, dar nu mai are direcție.